

04.03.2022

Κοινή Ομάδα Εργασίας των:
Συμβουλίου Θεσμικού πλαισίου ΣΘΕΠ της ΕΜΕΤ,
Συλλόγου Πολιτών υπέρ των Ρεμάτων ΡΟΗ,
Ελληνικής ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗΣ Εταιρείας,
Πρωτοβουλίας για την Προστασία του Ερασίνου

Υπόμνημα για τις επεμβάσεις στην περιοχή Natura 2000 δίπλα από τον Αρχαιολογικό χώρο και στους υγροτόπους Α' προτεραιότητας του Ερασίνου ποταμού¹

Τι συμβαίνει στον Ερασίνο στη περιοχή της Βραυρώνας Μεσογείων;

Αντιπλημμυρικά έργα προβλέπονται στην κοίτη του Ερασίνου. Αρχίζουν από την εκβολή του στη θάλασσα, κοντά στον αρχαιολογικό χώρο Βραυρώνας. Συνεχίζουν στην πεδιάδα με τις καλλιέργειες, στην κοιλάδα του αρχαιολογικού χώρου Πύργου Βραυρώνας, όπου μεταξύ άλλων (διαπλάτυνση και εκβάθυνση κοίτης, αλλαγή πορείας και επενδύσεις με συρματοκιβώτια) προβλέπεται φράγμα ύψους 20 μέτρων και μικρότερο πρόφραγμα 13 μέτρων περίπου και ολοκληρώνονται στην πεδινή περιοχή μέχρι την Αττική Οδό. Συνολικό μήκος περίπου 10 χιλιόμετρα. Ο εργολάβος έχει ήδη εγκατασταθεί στην περιοχή.

Περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της περιοχής

Το μεγαλύτερο μήκος της κοίτης στην οποία θα γίνουν έργα ανήκει στην Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ) «ΒΡΑΥΡΩΝΑ - ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ» που αποτελεί τμήμα του Ευρωπαϊκού δικτύου προστατευόμενων περιοχών Natura 2000 δυνάμει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη Διατήρηση των Φυσικών Οικοτόπων και της Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας, όπως αυτή ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία (ΦΕΚ 1289/Β'/28-12-98). Η περιοχή περιλαμβάνει τον υγρότοπο εκβολής, κοίτη σε μήκος χιλιομέτρων και τις γύρω αγροτικές και λοφώδεις περιοχές και έχει ενταχθεί στο δίκτυο με σκοπό την προστασία και διατήρηση της μεγάλης ποικιλίας οικοτόπων και ειδών που φιλοξενεί. Ειδικότερα εκεί απαντούν 15 τύποι προστατευόμενων οικοτόπων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, 226 είδη πτηνών από τα συνολικά 456 που έχουν καταγραφεί μέχρι σήμερα στον ελλαδικό χώρο, 90 προστατευόμενα είδη (68 πτηνά του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ και 22 ερπετά και αμφίβια του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ), το ενδημικό Αττικόψαρο *Pelagus marathonicus* (που περιλαμβάνεται επίσης στο Παράρτημα ΙΙ της οδηγίας), καθώς και πολλά ακόμη σημαντικά είδη χλωρίδας και πανίδας.

Λόγω της ιδιαίτερης σημασίας τους, τρία συνεχόμενα τμήματα του Ερασίνου, θεσμοθετήθηκαν ως υγρότοποι Α' προτεραιότητας Αττικής (ΦΕΚ Α142/2018 άρθρο 54), μετά από υποχρεώσεις προστασίας που έθεσε το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αττικής – Αθήνας (ΦΕΚ Α156/2014).

1. Αναλυτικότερα στοιχεία υπάρχουν στο εξώδικο που έχει στείλει προς τις υπηρεσίες του ΥΠΕΝ και άλλων δημόσιων αρχών ο Σύλλογος Πολιτών υπέρ των Ρεμάτων ΡΟΗ, καθώς και στο αίτημα απόσυρσης της ΕΤΕ από την χρηματοδότηση του έργου που έχουν υποβάλει η ΜΚΟ ΟΖΟΝ με την Πρωτοβουλία για την Προστασία του Ερασίνου και τη Ρεματική, όπως και σε παρόμοιο αίτημα της Ελληνικής ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗΣ Εταιρείας και της ΡΟΗΣ προς την ΕΤΕ. Τα ανωτέρω έγγραφα είναι στην διάθεσή των παραληπτών αυτού του υπομνήματος.

Στην περιοχή του Πύργου Βραυρώνας υπάρχει μόνιμη ροή νερού ακόμα και το καλοκαίρι. Ίσως δεν υπάρχει άλλη τέτοια περίπτωση στην ξηρή πεδιάδα των Μεσογείων. Στην περιοχή αυτή ζει υδρόβια πανίδα, όπως το αττικόψαρο, χέλια κ.ά. Το Αττικόψαρο είναι ενδημικό είδος ψαριού της Αττικής και της Βοιωτίας, δηλαδή απαντά σε πολύ λίγες περιοχές και γι' αυτό αποτελεί είδος Ευρωπαϊκής σημασίας που προστατεύεται εντός περιοχών Natura 2000 δυνάμει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Το Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ), στο πλαίσιο προγράμματος που εκπονεί για τη διατήρηση του είδους με συγχρηματοδότηση της ΕΕ, έχει διαπιστώσει ότι το είδος αυτό ζει σε δυο περιοχές του Ερασίνου: στα έλη του υγροτόπου της εκβολής και στις συγκεντρώσεις νερού στην περιοχή Πύργου Βραυρώνας. Η ΕΖΔ «ΒΡΑΥΡΩΝΑ - ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ» αποτελεί συνεπώς περιοχή μεγάλης σημασίας για τη διατήρηση του είδους.

Στις όχθες του Ερασίνου, μέχρι την έξοδο από την Αττική Οδό, υπάρχει (για την ακρίβεια υπήρχε, όπου πλέον δεν έχει επέμβει ο εργολάβος) υδρόβια βλάστηση, χαρακτηριστική του αττικού τοπίου, σημαντική για τη βιοποικιλότητα της περιοχής, καθώς λειτουργεί ως πολύτιμο καταφύγιο για την πανίδα (Αρμυρίκια και είδη παρόχθιας βλάστησης).

Το γενικότερο πρόβλημα για τις περιοχές Natura: έλλειψη στόχων και μέτρων διατήρησης

Το μεγαλύτερο μήκος της κοίτης στην οποία θα γίνουν έργα ανήκει στην περιοχή «ΒΡΑΥΡΩΝΑ - ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ». Υπάρχει υποχρέωση του ΥΠΕΝ να εφαρμόσει την απόφαση του ΔΕΕ για την υπόθεση C849/19 όσον αφορά και την περιοχή Natura 2000 του Ερασίνου, με βάση την οποία κρίθηκε ότι η Ελληνική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών όλα τα αναγκαία μέτρα για τον καθορισμό των κατάλληλων στόχων διατήρησης και των κατάλληλων μέτρων διατήρησης όσον αφορά τους 239 τόπους κοινοτικής σημασίας οι οποίοι βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια και περιλαμβάνονται στην απόφαση 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής, της 19ης Ιουλίου 2006, σχετικά με την έγκριση, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, του καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή, παρέβη τις υποχρεώσεις της. Κατά συνέπεια μέχρι την θέσπιση συγκεκριμένων στόχων και μέτρων για τους οικοτόπους και τα είδη της περιοχής, δεν είναι σκόπιμες τέτοιες επεμβάσεις, εκκρεμότητα που αναμένεται να καλυφθεί με το Έργο Εκπόνησης ΕΠΜ, Σχεδίων ΠΔ και Σχεδίων Διαχείρισης για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000.

Ανάλογη είναι η πρόβλεψη στην ελληνική νομοθεσία: με το άρθ.54 του Ν.4559/2018 ορίζεται ότι στους προστατευόμενους υγρότοπους Α' προτεραιότητας της Αττικής, όπως ορίστηκαν από το ΡΣΑ (ν. 4277/2014, υποπερίπτωση αα' της περίπτωσης γ' της παρ. 2 του άρθρου 20), (...), απαγορεύεται η δόμηση, η επιχωμάτωση, η άσκηση οχλουσών δραστηριοτήτων και κάθε δραστηριότητα που υποβαθμίζει την οικολογική κατάστασή τους, καθώς και η έκδοση αδειών δόμησης.", (...)μέχρι την οριοθέτησή τους σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3937/2011 (δηλαδή με τις εκπονούμενες ΕΠΜ)

Τι αντιπλημμυρικά έργα προβλέπονται; Ποια είναι τα κύρια έργα;

Στο μεγαλύτερο μήκος, προβλέπεται η εκσκαφή της φυσικής κοίτης σε βάθος συνήθως 2 – 3 μέτρων και η διεύρυνσή της σε πλάτος 18, 23 και 45 μέτρων. Κατόπιν, στον πυθμένα και τα πρανή θα τοποθετηθούν κιβώτια από συρματοπλέγμα γεμισμένα με πέτρες. Στον πυθμένα θα κατασκευαστούν τσιμεντένιοι διάδρομοι διέλευσης για τη συντήρηση των κατασκευών. Ένας δρόμος θα κατασκευαστεί στη μία όχθη για διέλευση οχημάτων (προς συντήρηση των έργων διαχρονικά).

Προβλέπεται χωμάτινο φράγμα συγκράτησης πλημμυρών ύψους περίπου 20 μέτρων. Στον πυθμένα θα έχει αγωγό ο οποίος θα αποχετεύει τις συνηθισμένες απορροές. Παρόμοια μορφή θα έχει και το χαμηλότερο πρόφραγμα.

Στις περιπτώσεις μεγάλων πλημμυρικών παραχών ο αγωγός δεν θα επαρκεί, οπότε θα πλημμυρίζει για σχετικά λίγο χρόνο η περιοχή προς τα ανάντη του φράγματος και έτσι θα μειώνονται οι αιχμές της πλημμύρας χαμηλότερα.

Στην περιοχή του υγροτόπου της εκβολής προβλέπεται η κατασκευή αναχώματος για την προστασία του αρχαιολογικού χώρου και διαμόρφωση πεδίου διάχυσης πλημμυρών με κόψιμο της βλάστησης (αυτή η βλάστηση κόπηκε ήδη). Σύμφωνα με τη γνώμη αρχαιολόγων που έχουν δουλέψει στην περιοχή, το ανάχωμα, με το μέγεθός του, θα υποβαθμίσει τον αρχαιολογικό χώρο του ιερού.

Μικρότερου μεγέθους έργα προβλέπονται στους παραποτάμους.

Υπάρχει ανάγκη αντιπλημμυρικού έργου και τι θα προστατεύσει; Τι προβλέπει ο χωρικός σχεδιασμός για την περιοχή;

Σήμερα, στην περιοχή γύρω από την κοίτη υπάρχουν γεωργικές εκτάσεις με μπουστάνια κηπευτικών, καθώς και συκιάς, ελιές και αμπέλια. Ελάχιστα διάσπαρτα σπίτια βρίσκονται σε χωράφια κοντά σε δρόμους. Ιστορικά η περιοχή ήταν γεωργική και διαρρέεται από τον Ερασίνο. Η γεωργική γη κατά τόπους βρίσκεται σε πλημμυρικό πεδίο του Ερασίνου. Δεν υπάρχει κάποιος οικισμός, ούτε μπορεί να ιδρυθεί νέος.

Η χωροταξική νομοθεσία δεν επιτρέπει οικιστική ανάπτυξη σε ευρεία γύρω περιοχή:

- Η Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου Μεσογείων (ΦΕΚ Δ199/2003) προβλέπει τις ζώνες Βραυρώνα (ο αρχαιολογικός χώρος), Αττικό πάρκο, περιοχή απόλυτης προστασίας τοπίου, αρχαιολογικών χώρων και μνημείων (Πύργος Βραυρώνας), γεωργική γη (είναι πολύ μικρή έκταση στα ανάντη).
- Το Ρυθμιστικό Αττικής – Αθήνας (Ν. 4277/2014 ΦΕΚ Α156) προβλέπει αρχαιολογικό χώρο (ιστορικά και πολιτιστικά ενδιαφέροντα), οικολογικά γεωργικά πάρκα (εννοεί το Αττικό Πάρκο της ΖΟΕ) και ζώνη υγροτόπων προστασίας και ρεμάτων (κύριο ρέμα της περιοχής είναι ο Ερασίνο που καταλήγει στον υγρότοπο της εκβολής).
- Με το ΡΣΑ ορίζονται ως υγρότοποι Α' προτεραιότητας Αττικής και κλάδοι Δ' προτεραιότητας (συμπλήρωση του μέσω άρθρου 54 ν.4559 /2018 ΦΕΚ Α142).
- Στο υπό αναθεώρηση ΓΠΣ Μαρκόπουλου, που έχει πάρει όλες τις κατά νόμο εγκρίσεις και μένει η νομοτεχνική επεξεργασία του για έκδοση του ΦΕΚ της ΥΑ Αναθεώρησης, ΔΕΝ προβλέπεται καμιά οικιστική ανάπτυξη, στην ευρύτερη περιοχή, ενώ η ΣΜΠΕ του προβλέπει μέτρα προστασίας του υγροτόπου και του τοπίου.
- Το Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας (ΦΕΚ Β2693/2018), δεν αναφέρει κάποια ιστορική πλημμύρα στην περιοχή. Παρουσιάζονται τα συμπεράσματα των μαθηματικών προσομοιώσεων πλημμυρών οι οποίες μπορεί να εμφανιστούν στατιστικά κάθε 50, 100 και 1000 χρόνια χωρίς τα προς κατασκευή έργα. Η διάχυση της πλημμύρας εκτός κοίτης εμφανίζεται, κυρίως κατάντη της συμβολής με το ρέμα Αγίου Γεωργίου, και όχι στο ανάντη τμήμα (περιοχή Πύργου Βραυρώνας).

Πώς τεκμηριώθηκε η αναγκαιότητα αντιπλημμυρικών έργων κόστους 23 εκατομμυρίων ευρώ;

Στις ΜΠΕ και τις τεχνικές μελέτες δεν υπάρχει τεκμηρίωση της αναγκαιότητας κατασκευής ενός τόσο μεγάλου και καταστροφικού τεχνικού έργου. Υπάρχουν μόνο λίγες φράσεις για την αναγκαιότητα της αντιπλημμυρικής προστασίας. Στο τεύχος τεχνικών δεδομένων της προκήρυξης για τεχνικό σύμβουλο υλοποίησης του έργου αναφέρεται ότι «*Τα πλημμυρικά*

φαινόμενα και οι επιπτώσεις τους ..., τα οποία με τις αλλαγές χρήσης γης (από αγροτική σε αστική) αναπόφευκτα θα επιδεινωθούν μελλοντικά», πρόβλεψη η οποία έρχεται σε αντίθεση με τις προαναφερθείσες ισχύουσες ρυθμίσεις του χωρικού σχεδιασμού (νόμοι, Προεδρικά Διατάγματα κ.λπ.).

Βασική όμως παράλειψη είναι ότι δεν γίνεται εξέταση εναλλακτικών λύσεων κατά μήκος της κοίτης, αλλά ούτε εναλλακτικές που να αντιμετωπίζουν το πρόβλημα εκεί που δημιουργείται (τεχνικά έργα Αττικής Οδού και αεροδρομίου).

Υπάρχει κάτι για να προστατευθεί από τις πλημμύρες του Ερασίνου;

Στις ΜΠΕ αναφέρεται ότι ένας κύριος λόγος για τα έργα είναι η προστασία του αρχαιολογικού χώρου του ιερού της Βραυρωνίας Αρτέμιδας, κάτι που απαιτεί ήπια έργα ανάντη, αλλά οπωσδήποτε καθιστά προβληματική την καταστροφή του παρακείμενου οικοτόπου και του ενιαίου φυσικού και πολιτιστικού τοπίου.

Αυτό που πρέπει να προστατευτεί σίγουρα, είναι η δυνατότητα των κατοίκων να μετακινούνται στην περιοχή, κάτι που σήμερα δεν είναι εξασφαλισμένο σε περίοδο έντονων φαινομένων, καθώς οι διαβάσεις που συναντώνται με τον Ερασίνο και τα άλλα ρέματα της περιοχής είναι στην πλειοψηφία τους ανεπαρκείς, με αποτέλεσμα το νερό να περνάει πάνω από τους δρόμους και να δημιουργούνται μεγάλα προβλήματα. Πρέπει λοιπόν να κατασκευαστεί μια επαρκής γέφυρα στην οδό Μαρκόπουλου – Βραυρώνας, όπου σήμερα υπάρχει ένας ανεπαρκής οχετός και σαφώς απαιτούνται καλύτερες διαβάσεις στους αγροτικούς χωματόδρομους. Όλα αυτά πρέπει να γίνουν στη λογική της συνολικής αξιολόγησης του τοπίου από ειδικότερο σχεδιασμό.

Όσον αφορά τις αγροτικές καλλιέργειες και τις ελάχιστες άλλες χρήσεις, εάν γίνει πλημμύρα, θα πρέπει να αποζημιωθούν με το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο. Αυτά βέβαια δεν απαιτούν σε καμία περίπτωση ένα τόσο μεγάλο και καταστροφικό έργο.

Είναι επαρκείς η ΜΠΕ και η ΑΕΠΟ για την προστασία του οικοτόπου και των ειδών;

Στις εκπονηθείσες Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) των έργων και την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ΕΟΑ) που απαιτείται σε εφαρμογή της δέουσας εκτίμησης ως προς τις επιπτώσεις του έργου στην ακεραιότητα της περιοχής Natura και τη συνεκτικότητα του Δικτύου Natura 2000 (άρθρο 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ), δεν υπάρχει καμία αναφορά για μόνιμη παρουσία νερού και ιχθυοπανίδας στην κοίτη του Ερασίνου, εκτός της παραλιακής περιοχής, δηλαδή παραλείπεται το σημαντικό αυτό στοιχείο. Ο Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α., σε πρόσφατη απάντηση του σε εξώδικο του συλλόγου Ροή, αναγνωρίζει την σημασία της περιοχής και τον κίνδυνο καταστροφικών επιπτώσεων στον οικότοπο και τα είδη, από το έργο, ενώ ανακοινώνει ότι η έρευνα του ΕΛΚΕΘΕ για το Αττικόψαρο δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις;

Η Οδηγία 2007/60 και το σχετικό με αυτή Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας της Αττικής (ΦΕΚ Β2693/2018) ορίζουν τέσσερις άξονες δράσης για τη διαχείριση κινδύνων πλημμύρας (Πρόληψη, προστασία, ετοιμότητα, αποκατάσταση) και όλοι αυτοί πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για να καταλήγουν σε αποφάσεις αντιπλημμυρικής προστασίας. Μόνο στον άξονα «προστασία», στον οποίο εντάσσονται τα προβλεπόμενα έργα, υπάρχει μεγάλος αριθμός εναλλακτικών δυνατοτήτων και ειδικών σχεδιασμών προσαρμοσμένων σε ένα τόσο περιβαλλοντικά ευαίσθητο χώρο.

Πρέπει να ξεκινήσει νέος σχεδιασμός με βάση τα προστατευτέα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά και όχι να τα αγνοεί πλήρως. Επιπλέον, θα πρέπει να εξετάζει πολύ προσεκτικά το ενδεχόμενο της εναλλακτικής διαχείρισης των όμβριων υδάτων, που είναι

αυξημένα λόγω της κατασκευής της Αττικής Οδού και του αεροδρομίου, ώστε να διατίθενται για αγροτική χρήση.

Που βρισκόμαστε σήμερα

Ο εργολάβος έχει εγκατασταθεί στην περιοχή το Νοέμβριο του 2020 και ξεκίνησε έργα αποψίλωσης παραρρεμμάτιας βλάστησης, εντός προστατευόμενων περιοχών, πριν την έκδοση του αναγκαίου, Προεδρικού Διατάγματος οριοθέτησης του ρέματος, όπως όρισε το ΣΤΕ στην υπ' αριθμόν 5/2020 απόφαση. Το ΠΔ εκδόθηκε μεν εκ των υστέρων αλλά δεν συμπεριλαμβάνει τον υγρότοπο, ο οποίος συνδέεται οργανικά με αυτό, και ο οποίος θα οριοθετηθεί βάσει της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης.

Εκσκαφικές εργασίες έχουν γίνει στον υγρότοπο της εκβολής, αφαιρώντας έδαφος που προέρχεται από επιχώσεις χιλιάδων χρόνων, και αποψίλωσαν χλωρίδα σπάνιας ομορφιάς, ενδιαίτημα πολλών προστατευόμενων και απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Σε κοίτες έχουν γίνει έργα ανάντη του προφράγματος προς Αττική Οδό, όπου έχουν αφεθεί μπάζα μέσα στην κοίτη, ενάντια σε κάθε πρόβλεψη των περιβαλλοντικών όρων.

Σε μικρά αλλά σημαντικά τμήματα, γίνονται αρχαιολογικές σωστικές εργασίες, οι οποίες θα διαρκέσουν.

Ακόμα δεν έχουν αγγίξει τον εξαιρετικά κρίσιμο οικότοπο στη περιοχή Πύργου Βραυρώνας. Κοντά σε αυτόν έγιναν επεμβάσεις πρόσβασης στα πλαϊνά της κοίτης, ώστε να πάρουν δείγματα εδάφους για μελέτη θεμελίωσης. Πρόκειται για την περιοχή από τον εντυπωσιακό βράχο στην ιρλανδική διάβαση όπου βρίσκεται το όριο της περιοχής Natura 2000 μέχρι κατάντη του δρόμου στις Λεύκες Λεξανά (περιοχή η οποία εντοπίστηκε και από το ΕΛΚΕΘΕ ως σημαντικός οικότοπος).

Παρότι δύο αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας έκριναν ότι το έργο καλώς γίνεται βάσει του περιβαλλοντικών όρων και της ανάγκης για αντιπλημμυρική προστασία, η κρίση αυτή βασίστηκε στα στοιχεία που παρουσίασε η διοίκηση, υποβαθμίζοντας τις συνολικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις στο οικοσύστημα. Έχουν επίσης εντοπιστεί νεότερα στοιχεία τα οποία δεν έχουν ληφθεί υπόψη και κατά την εκδίκαση της υπόθεσης στο ΣΤΕ

Τέλος οι επιχωματώσεις, οι εκσκαφές, η αποψίλωση παρόχθιας βλάστησης και η κατασκευή δρόμου πρόσβασης για τα έργα, συνιστούν καταστρατήγηση του νόμου 4559/2018 που απαγορεύει κάθε επέμβαση προ της οριοθέτησης των υγροτόπων, βάσει ΕΠΜ.

Τι πρέπει να γίνει

Βασικός στόχος της ελληνικής πολιτείας (άρα του ΥΠΕΝ) πρέπει να είναι **η αναζήτηση νομικού τρόπου ή/και πολιτικής συνεννόησης με το ΥΠΥΜΕΔΙ ώστε να επιβληθεί αναστολή εργασιών, λόγω επανεξέτασης των περιβαλλοντικών όρων**, με στόχο τη διάσωση ενός εθνικής σημασίας υγροτόπου και ειδών κοινοτικής σημασίας, υπό το πρίσμα των υποχρεώσεων που απορρέουν από την οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 και από τις σχετικές αποφάσεις του ΔΕΕ, αλλά και για τη διαχείριση κινδύνων πλημμύρας, που επιβάλλει πρόληψη ως πρώτο βήμα και στη συνέχεια προστασία, ετοιμότητα, και αποκατάσταση.

Νομική βάση για την αναθεώρηση του έργου (για λήψη επανορθωτικών μέτρων όταν διαπιστώνονται εκ των υστέρων επιπτώσεις), υπάρχει στην ίδια την οδηγία 92/43. Συγκεκριμένα ο ερμηνευτικός οδηγός της ΕΕ για τη διαχείριση των περιοχών Natura ([EL art 6 guide jun 2019 update.pdf \(europa.eu\)](#)) αναφέρει ότι *το Άρθρο 6 παράγραφος 2 εφαρμόζεται διαρκώς στις ΕΖΔ, στους ΤΚΣ και στις ΖΕΠ. Μπορεί να αφορά παρελθούσες, τρέχουσες ή μελλοντικές δραστηριότητες ή συμβάντα. Εάν μια ήδη υφιστάμενη*

δραστηριότητα σε ΕΖΔ ή ΖΕΠ είναι πιθανόν να προκαλέσει υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων ή ενοχλήσεις στα είδη για τα οποία έχει οριστεί η περιοχή, πρέπει να καλύπτεται από τα κατάλληλα μέτρα που προβλέπονται, αντίστοιχα, στο άρθρο 6 παράγραφος 2 της οδηγίας για τους οικοτόπους ή στο άρθρο 4 παράγραφος 4 της οδηγίας για τα πτηνά κατά περίπτωση. Για να επιτευχθεί αυτό ενδέχεται να απαιτείται, κατά περίπτωση, η εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων με τη διακοπή της δραστηριότητας και/ή με τη λήψη μέτρων μετριασμού ή αποκατάστασης. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω εκ των υστέρων εκτίμησης.

Ως άμεσες ενέργειες προτείνουμε να εξεταστούν οι εξής:

- **Η αποστολή κλιμάκιου επιθεωρητών περιβάλλοντος ώστε να ελεγχθεί αν υπάρχουν υπερβάσεις με βάση την εγκεκριμένη (αν και ελλιπή) ΑΕΠΟ** αφού ενημερωθεί το κλιμάκιο για την σοβαρότητα του προβλήματος λόγω της περιοχής Natura 2000 και για την συμπληρωματική νομοθεσία που απαγορεύει (4559/2018) τα έργα προ της οριοθέτησης του υγροτόπου.

— **Το ενδεχόμενο ακύρωσης της ΑΕΠΟ και του ΠΔ/τος οριοθέτησης του ρέματος**, δεδομένου ότι στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και στην Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση δεν λαμβάνονται υπόψη σημαντικά περιβαλλοντικά και χωροταξικά στοιχεία (μελέτη ΕΛΚΕΘΕ, έγγραφο ΟΦΥΠΕΚΑ, ρυθμίσεις του ΡΣΑ, απόφαση ΔΕΕ), δεν είχαν γνωμοδοτήσει υπηρεσίες των οποίων η γνώμη έχει βαρύνουσα σημασία, αλλά και δεν έχει οριοθετηθεί ακόμα ο υγρότοπος.

- **Υπόδειξη προς το ΥπΥΜΕ**, λόγω της υποχρέωσης του ΥΠΕΝ να εξασφαλίσει τους στόχους και τα μέσα διατήρησης του σημαντικού οικοτόπου, **για επανασχεδιασμό του έργου** εξετάζοντας συνολικά τον Ερασίνο με επεμβάσεις από τον Υμηττό (έργα ορεινής υδρονομίας) έως τις εκβολές, με μεγαλύτερη επέμβαση στο τμήμα πάνω από την Αττική οδό (με εξεύρεση λύσεων για τις μεγάλης κλίμακας εγκαταστάσεις όπως το αεροδρόμιο, που χρησιμοποιούν τον ποταμό ως αποδέκτη ομβρίων), με κύριο στόχο το σχεδιασμό περιβαλλοντικά φιλικών έργων (nature based solutions) και τη διατήρηση του υγροτόπου κατά το δυνατόν ανέπαφου.

Πιστεύουμε ότι τα ανωτέρω θα βοηθήσουν το ΥΠΕΝ στην παρέμβασή του προς το ΥπΥΜΕ για τον ανασχεδιασμό του έργου.

Συμπληρωματικά επιχειρήματα που θα βοηθήσουν το ΥΠΕΝ να παρέμβει προς το ΥΠΟΜΕΔΙ για την τροποποίηση του έργου

1. Η ιδέα του έργου είναι παλαιά και από τότε έχουν μεταβληθεί και οι χωροταξικές και οι περιβαλλοντικές ρυθμίσεις για την περιοχή. Επιπλέον, έχουν μεταβληθεί οι ανά τον κόσμο μέθοδοι αντιμετώπισης των ρεμάτων και προάγονται πλέον «nature based solutions» για τέτοιου τύπου έργα. Παρότι το ΠΔ της οριοθέτησης εκδόθηκε το 2020, βασίστηκε στην παλαιότερη μελετητική προσέγγιση για το έργο και δεν έχει λάβει υπόψη τις σύγχρονες τάσεις για φιλικές προς την φύση λύσεις. Επίσης, παρ' ότι ενοποιεί τις δύο μελέτες που χώριζαν τον Ερασίνο σε ανάντη και κατόντη τμήμα, δεν διαφοροποιεί, επί της ουσίας, κάτι που να «θεραπεύει» το γεγονός ότι η μία μελέτη (ανάντη τμήμα) λαμβάνει δεδομένα από βροχομετρική ανάλυση της δεκαετίας του '90, ενώ υπήρχαν δεδομένα του 2015.

2. Φαίνεται ότι έχει δημιουργηθεί πρόβλημα με την υδραυλική μελέτη του χώρου του αεροδρομίου Ελ. Βενιζέλος η οποία προβλέπει να παροχετεύονται τα νερά στον Ερασίνο, κάτι που αυξάνει τις διαστάσεις και την αντίληψη του αναγκαίου έργου με μια παρωχημένη ιδέα αντιμετώπισης πλημμυρών. Θα μπορούσαν να μελετηθούν εναλλακτικές λύσεις όπως (ενδεικτικά) η δημιουργία εγκατάστασης στην περιφερειακή ζώνη του αεροδρομίου για συλλογή και επανάχρηση των ομβρίων (Σημ. Το ίδιο ισχύει και με την Αττική Οδό).
3. Το ΥΠΕΝ είναι υπεύθυνο για την πολιτική διαχείρισης και προστασίας του τοπίου, βάσει της σχετικής ευρωπαϊκής σύμβασης που κυρώθηκε με νόμο το 2010, ιδίως δε όταν πρόκειται για περιοχή εθνικού ενδιαφέροντος που συνδυάζει το αρχαιολογικό τοπίο, την βιοποικιλότητα και το τμήμα εκείνο γεωργικής γης της Αττικής που έχει χαρακτηριστεί περιοχή προστασίας (Αττικό Πάρκο), άρα δεν μπορεί να δεχθεί ένα έργο που καταστρέφει το τοπίο στην ευρύτερη περιοχή. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το ιερό της Αρτέμιδος στην Βραυρώνα είναι ιστορικά συνδεδεμένο με την ορνιθοπανίδα της περιοχής, όπως αποδεικνύεται από το πλήθος των σχετικών αγαλμάτων, αφιερωμάτων στην θεά, θέμα με διεθνή αναγνώριση, κάτι που αναδεικνύεται και σε εξαιρετικό ντοκιμαντέρ του history channel.
4. Πρέπει να ληφθεί υπόψη και να ελεγχθεί (σε στρατηγικό επίπεδο) η συμβατότητα του έργου με την *Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα*, η συμβατότητα της *Εθνικής και Περιφερειακής Στρατηγικής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή* και η συμβατότητα με το πρόγραμμα που έχει ολοκληρώσει η Περιφέρεια Αττικής «*Αύξηση της γνώσης και της ευαισθητοποίησης σχετικά με την ανασύσταση και αποκατάσταση των υγροτόπων της Αττικής – ΕΟΧ*», «μετρήσεις ποιότητας υδάτων και ορνιθοπανίδας», Υποέργο 5.
5. Αν γίνει μια φωτορεαλιστική απεικόνιση του συνολικού έργου των 10 χιλιομέτρων, επί της υφιστάμενης κατάστασης, θα γίνει κατανοητή η καταστροφή στο περιβαλλοντικό και αρχαιολογικό τοπίο και θα φανούν οι υψομετρικές διαφορές του εδάφους, του ναού και της στάθμης των επί μέρους έργων και των υλικών. Επίσης θα φανεί η καταστροφή που θα επιφέρει η δημιουργία δρόμου παράλληλα σε όλο το έργο, ικανού πλάτους ώστε να κινούνται βαρέα οχήματα για τη συντήρηση του έργου.